

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmæ Virtvtvm, Ac Vitiorvm , Tomus ...

Guilelmus <Peraldus>

Lvgdvni, 1585

De commendatione Iustitiæ. Pars III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46132)

seruata. Voluntas dicitur, quia lapis quum descendit, recte agit
faciendo quod debet: tamen non dicitur iustus esse, quia hoc non
facit voluntarie. Rectitudo vero quæ est iustitia, non est cuius-
cunque appetitus, sed appetitus rationalis qui est cum discre-
tione. Si enim aliquis impediatur ab ingressu domus aliquem vo-
lentem intrare, vt innocentem ibi occidat, ignorans tamẽ quid
ille ibi acturus sit, nõ reputatur ipse in hoc iustus. Non dicitur
etiam aliquis iustus propter rectitudinem intellectus, vel opo-
ris, si desit rectitudo voluntatis. Itẽ si aliquis coactus reddat pec-
cuniam quam abstulit, vel causa inanis gloriæ non est propter
hoc iustus, sed si amore iustitiæ hoc faciat. Ideo ergo benedi-
ctus est, quod iustitia est rectitudo voluntatis propter se seruata.
¶ Et notandum quod quum rectum sit in quo mediũ nõ est
ab extremis, vbi est rectitudo iustitiæ, aliquid est vt mediũ, &
aliqua vt extrema. In iudicio verò hoc manifestũ est, vbi iudex
medius est inter partes, qui non debet declinare ad dexteram nõ
ad sinistram. Generaliter vero tria considerari possunt vbi est
iustitia, scilicet quod redditur, cui redditur, & per quod reddi-
tur. Per quod redditur est vt mediũ, alia duo sunt vt extrema.
¶ Describitur etiã iustitia sic: Iustitia est virtus cõseruatrix ho-
manæ societatis, & vitæ communitatis. Societatem, id est, cohe-
sionem hominum sic seruat iustitia, dum homines cohibe-
tãr: obtinet vnus agros vel alias possessiones quibus eger alius,
ideo cõcitaretur inuidia & seditio, nisi iustitia adesset, quæ
vnicuique ius suum redderet. Vitæ autem cõmunitatem custodi-
dum eundem modum viuendi plures sectãtur: vt mercaturam
vel militiam, quæstus vnus minuit alterius lucrum, quæ res
vno moueret, nisi iustitia adesset. Item iustitia sic describitur
ab Aug. in lib. de moribus ecclesiæ: Iustitia est amor soli amato
seruiens, & propterea recte dominans. Item 19. lib. de Ciuitate
Dei: Qui fundũ aufert ei à quo emptus est, & tradit ei, qui nihil
habet in eo iuris, iniustus est: & qui semetipsum aufert de-
nanti Deo à quo factus est, & seruit malignis spiritibus, iniustus
est. Bern. in lib. de diligendo Deo: Infidelem ratio vrget & iusti-
tia naturalis, totum se tradere illi à quo totũ se habet. ¶ Et no-
tandum quod secundum Aug. 4. lib. de doct. Christ. Sicut ratio
rotunditatis eadem est in magno disco & in cumulo exiguo, vt
à puncto medio omnes lineæ pares in extrema ducantur: ita vbi
aliquis parua iustè gerit, non minuitur iustitiæ magnitudo.

De commendatione Iustitiæ.

PARS III.

¶ Notandum ergo quod iustitia commendat natura, com-
men-

mendat & scriptura. ¶ Natura tripliciter. Primo, quia rectitudo
 quam dedit corpori humano monet ad rectitudinem iustitiæ.
 Eccl. 7. Hęc inueni, quod fecerit Deus hominē rectum. Ber. su-
 per Can. Rectus dominus Deus noster, & nō est iniquitas in eo.
 Rectus itaque dominus hominē rectum fecit. Idē: Statutam de-
 dit Deus hominē rectam, forsità vt ista corporea rectitudo exte-
 rioris viliorisq; figmenti, hominē illū interiorem qui ad ima-
 ginem Dei factus est spiritualis, suę seruandę rectitudinis admo-
 neret, decōr limi deformitatem argueret animi. Quid enim in-
 decenius quā curuum recto corpore gerere animū? ¶ Secun-
 do, quia ea quę sunt iustitię pro magna parte naturaliter in cor-
 de hominis scripta sunt. Aug. in lib. Cōfes. Furē certē punit lex
 domine, & lex scripta in corde hominum, quā nec ipsa qui-
 dem delet iniquitas. quis enim fur a quo animo furem patitur?
 Tullius in 1. Rhetō. Iustitię initium est à natura profectū, dein-
 de quādā in consuetudinem ex vtilitatis ratione venerūt, post-
 ca res & à natura profectas, & à cōsuetudine probatas legū me-
 ritus & religio sanxit. Naturę ius est, quod nō opinio genuit, sed
 quādā innata vis inseruit: vt religionem, pietatem, gratiam,
 vindicationem, obseruantiam, veritatem. Seneca in epistolis:
 Hęc societas diligenter & sanctē nobis obseruanda est, quę
 nos omnes omnibus miscet, & iudicat aliquod esse commune
 ius generis humani. ¶ Tertio, quia natura docet etiam bruta
 animalia multa eorum quę ad iustitiam pertinent, vt innocen-
 tiam, concordiam, pietatem ad animalia sui generis. ¶ Scriptura
 etiam multis modis iustitiam nobis cōmendat. Primo, multū ad-
 tam mōnendo. In Ps. Sacrificate sacrificium iustitię. Sap. 1. Di-
 ligite iustitiam qui iudicatis terrā. Eccl. 3. Vsque ad mortē certa
 pro iustitia. Eiusdem 3. Ante obitum, operare iustitiam. Idem 18.
 Ante iudicium para iustitiam. Ezech. 45. Rapinas intermittere,
 & iudicium, & iustitiā facite. 1. Timo. 6. Homo Dei sectare iu-
 stitiam. ¶ Secundo ostendendo eos esse beatos qui iustitiā esu-
 tiunt. Matt. 5. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiā. ¶ Tertio, bea-
 tos ostendendo qui aliquid pro iustitia patiuntur. Matt. 5. Beati
 qui persecutionē patiuntur propter iustitiā &c. Et 1. Pet. 3. Si quid
 patimini, propter iustitiā, beati. ¶ Item ad cōmendationem iu-
 stitię hoc facit, quod hęc virtus multū Deo est grata, & homi-
 ni multū necessaria. Primum in multis locis ostendit scriptura.
 In Ps. Iustus dominus, & iustitias dilexit. Item acceptabis sacri-
 ficium iustitię. Pro. 15. Qui sequitur iustitię, diligetur à domi-
 no. Eiusdem 18. Initium vitę bonę facere iustitiam: accepta au-

tem apud Deum magis quam immolare hostias. Act. 10. In omni gente qui timet Deum & operatur iustitiam, acceptus est illi: Econtrario iniustitia multum displicet ei, vnde Deute. 25. post illud, Non habebis in sacco diuersa pondera &c. subditur, Abominatur eum dominus qui facit hæc, & aduersatur omnem iniustitiam. Iustitia expresse nominatur inter illa quatuor, quibus vtilius nihil est in vita hominibus. Sap. 8. Ipsa adeo necessaria est, vt nec eriam latrones omnino ea carere possint. Tullius in lib. de offi. Tanta est vis iustitiæ, vt nec illi quidem qui maleficio & scelere pascuntur, sine vlla iustitiæ particula viuere possint. Iustitia adeo vtilis est, vt nihil vtile reputetur, quo ipsa amittitur. Vnde super illud Ps. Rapinas nolite concupiscere, dicit Glo. O lucra damnosa, inuenis pecuniã, perdis iustitiã. Iustitia adeo vtilis est, vt cum ea vtilia sint que maxime noxia videtur, vt mot. Num. 23. Moriatur anima mea morte iustorum. Iustitia non solum est homini necessaria in vita, sed etiam in morte: nec solum in presenti, sed etiam in futuro. Iustitia in presenti, vera à mala poenæ custodit. Dan. 6. Cõclusit ora leonũ, & non nocuerunt illi: quia corã eo iustitia inuenta est in me. Temporalia bona tribuit. Prou. 13. Iustitia eleuat agerem. Eccl. 10. Qui operatur iustitiam, ipse exaltabitur. Econtrario dicitur in Psal. de quibusdã propter iniustitias enim suas humiliati sunt. Et Ecc. 20. Regni à gente transfertur in gentem propter iniustitias &c. Itẽ à malo culpæ defendit, propter quod lorica dicitur. ad Ephes. 6. Stans, inquit, induit lorica iustitiæ. Item appetitum boni transiitum restringit, ideo vocatur zona. Eccl. 45. Circuncinxit Aaron zona iustitiæ. Et Esa. 11. Et erit iustitia cingulum lumborum eius. Item iustitia homini pacẽ dat: & sic Deo in homine locum preparat. In pace enim factus est locus eius. In Psal. Iustitia & pax oscularẽ sunt. Esa. 32. Erat opus iustitiæ pax. In Psal. Iustitia ante eum ambulabit. Item: Iustitia & iudicium preparatio sedis eius. Iustitia necessaria est in morte: quia virum iniustũ mala capiet in interitu, vt dicitur in Psal. Econtrario vero sperat iustus in morte sua. Pro. 14. Iustitia in futuro necessaria est, & maxime in illo districto iudicio in quo iustitia Dei indicabit, quæ iustitiã condemnare non poterit. Gen. 30. Respondebit mihi cras iustitia mea. Prouer. 10. Nihil proderunt thesauri impietatis: iustitiã verò liberabit à morte. Difficile erit homini haberi iustitiã, imò intolerabile, apparere tunc coram Dei iustitiã. Psal. Ego in iustitiã apparebo in conspectu tuo. Idem: Non permanebunt iniusti ante oculos tuos. Item: Iniusti punientur. Item: Iniusti autem

tem disperibunt. ¶ Ad commendationem iustitiæ etiam va-
 cere potest præminencia, quam ipsa habet respectu aliarum car-
 dinalium virtutum. In ipsa, vt ait Tullius, maximus est splendor
 honestatis. Et Plato dicit de ea, quòd si ipsa conspiceretur, mi-
 nos spectantibus sapientiæ excitaret amores. Iustitia finis vide-
 tur esse aliarum cardinalium virtutum. Vnde propinquior vide-
 tur esse mercedi, saluti, & coronæ quæ specialiter ei in scriptu-
 ra sacra attribuuntur. In Psal. Retribuet mihi dominus secundũ
 iustitiam meam. Item: Tu benedices iusto. Prou. 10. Benedictio
 domini super caput iusti. Eiusdem 11. Seminanti iustitiã merces
 fidelis. Item 12. In semina iustitiæ vita. Sap. 1. Iustitia perpetua
 est & immortalis: iniustitia autem mortis acquisitio. Eccl. 30.
 Salus animæ in sanctitate iustitiæ. 2. ad Timo. 4. Reposita est mi-
 hi corona iustitiæ.

De diuisionibus Iustitiæ.

PARS IIII.

¶ Orandum, quòd secundum quosdam iustitia diuiditur in
 seueritatẽ & liberalitatem. Seueritas virtus est debito sup-
 plicio coercens iniuriam. Liberalitas verò est virtus beneficio
 erogatrix, quam pro affectu benignitatem, & pro effectu
 beneficentiam vocant. Et consistit hæc virtus tota tribuendo
 & retribuendo. Benignitatem verò diuidunt in septem partes:
 scilicet religionem, pietatem, innocentiam, amicitiam, reueren-
 tiam, concordiam, misericordiam. Secundum Macrobiũ ad iu-
 stitiã pertinet innocentia, amicitia, cõcordia, pietas, religio, affe-
 ctus, humanitas. Secundũ Tull. verò in 1. Rhetor. ad iustitiã pri-
 uent religio, pietas, gratia, vindicatio, obseruantia, veritas. Qui-
 da verò iustitiã diuidunt in quinque partes, scilicet in obedi-
 entiam quæ est respectu superioris, & disciplinam quæ est respectu
 inferioris, & aequitatẽ quæ est respectu paris, & veritatem & fi-
 delitatem quæ pertinent ad omnes. Gl. verò super illud Luc. 6. Si diligi-
 tis eos qui vos diligunt &c. aliã innuit diuisionẽ iustitiæ: dicens:
 Philosophi in tres partes diuidunt iustitiã. Vnam in Deum, quæ
 pietas dicitur. Alteram in parentes vel reliquum humanum ge-
 nus. Tertiam in mortuos, vt his exequiarum iura soluantur. Sed
 dominus legis oraculum & Philosophiæ fastigiũ supergressus
 in eos quos qui leserint pietatis portexit officium. Secundũ Se-
 nec. verò in libr. de quatuor virtutibus, duo pertinent ad iusti-
 tiam, scilicet velle omnibus prodesse, & nulli nocere. Amabis,
 inquit, Deum, si in hoc illum imitaberis, vt velis omnibus pro-
 desse, & nulli nocere: tunc te virum iustum appellabunt omnes.
 Et hæc duo videntur concordare duobus præceptis iuris na-